

III RIIGIKOGU

1. istungjärk.

Protokoll nr. 10.

1926. a.

III Riigikogu koosolek 5. augustil 1926. a.
kell 17.

Kokku on tulnud 85 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: Riigivanem **J. Teemant**,
rahaminister **L. Sepp**, põllutöominister **O. Kõs-**
ter, teedeminister **A. Kerem**, kohtuminister
J. Sepp, töö-hoolekandeminister **O. Tief**,
kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**.

Päevakord:

1. Eesti maapanga pantlehtede omandamise seadus — III lugemisel.
2. Riigiametnikkude ja -teenijate ühekordse palgalisa seadus — III lugemisel.
3. Riigi 1926./27. a. lisaeelarve nr. 1 — III lugemisel.
4. Riigikogu istungjärgule vaheaja määramise küsimus.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 17.25 min.

1. Päevakorra Juhataja **R. Penno**:
täiendamine. Avan Riigikogu koosoleku.
Päevakorra kohta on ette-
panek, võtta päevakorda esimese punktina
elukorterite ehituslaenu seadus — III luge-
misel. (Hääletatakse.) Ettepanek on
nähtava enamusega vastu võetud. Seega
on päevakord kindlaks määratud.

2. Elukorterite Aruandja **B. Oja** kan-
ehituslaenu sea- nab ette ja nähtava ena-
dus — III luge- musega võetakse vastu
misel. seaduseelnõu pealkiri.
Elukorterite ehituslaenu seadus.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

„§ 1. Rahaministeeriumile määratakse
1926. a. eelarves ettenähtud mk. 10.000.000.—
laenu andmiseks maale elukorterite ja põllu-
majanduslikkude hoonete ehitamiseks.“

Ma teen redaktsioonilise paranduse „1926. a.
eelarves“ asemele võtta „1926./27. a. eelarves“.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.)
Nähtava enamusega on § 1 vastu võe-
tud ühes aruandja redaktsioonilise
parandusega.

Aruandja **B. Oja** kannab ette ja
nähtava enamusega võetakse vastu § 2.
§ 2. Vabariigi Valitsusel on õigus välja
anda vastavaid määrusi laenu väljaandmise ja
tagasimaksmise korra ning laenu kindlustuste
kohta.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääleta-
misele. (Hääletatakse.) Nähtava ena-
musega on seaduseelnõu lõpuhääleta-
misel vastu võetud.

Aruandja **B. Oja**: Teen ettepaneku,
käesolev seaduseelnõu vastu võtta ilma redakt-
siooni komisjoni andmata. Redaktsiooni komis-
joni liikmed on selle juba läbi vaadanud.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.)
Nähtava enamusega on ettepanek vastu
võetud.

3. Eesti maa- Rahaasjanduse ko-
panga pant- misjoni aruandja **K.**
lehtede oman- **Tonkman** kannab ette
damise seadus ja eraldi hääletamisel
— III lugemisel. võetakse vastu näh-
tava enamusega sea-
duseelnõu pealkiri ja §§ 1—3.

Eesti maapanga pantlehtede omandamise sea-
dus.

§ 1. Rahaministeeriumile riigi 1926./27. a.
lisaeelarve nr. 1 järgi operatsiooni fondiks lu-
batud 25.000.000 marka määratakse raha-
ministeeriumile Eesti maapanga pantlehtede
omandamiseks Vabariigi Valitsuse poolt kind-
laksmääratud hinnaga.

§ 2. Eesti maapank tarvitab § 1. korras
saadud summa põllupidajatele ehituslaenu and-
miseks.

§ 3. Käesolev seadus hakkab maksma tema
avaldamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääle-
tamisele. (Hääletatakse.) Nähtava ena-
musega on seaduseelnõu lõpuhääleta-
misel vastu võetud.

Aruandja K. Tonkman: Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta ilma redaktsiooni komisjoni andmata. Redaktsiooni komisjoni liikmed on selle juba läbi vaadanud.

Juhataja R. Penno: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

4. Riigiametnikkude ja -teenijate ühekordse palgalisa seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Sulg** (loeb): Riigiametnikkude ja -teenijate ühekordse palgalisa seadus.

L. Johanson (stp): Kordan II lugemisel tehtud ettepanekut, võtta pealkirjaks „Riigiametnikkude ja -teenijate ning töölise ühekordse palgalisa seadus“.

Juhataja R. Penno: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Hääled ära lugeda!) Nõutakse hääle lugemist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 35 häält, vastu 38 häält. (L. Johanson, stp: Palun sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt 37 häält, vastu 42 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen pealkirja hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu pealkiri vastu võetud.

Aruandja E. Sulg (loeb):

§ 1. Kõigile riigiteenijaile, õpetajaile ja koolinõunikudele, kes riigikassast palka saavad, makstakse ühekordne palgalisa kuupalga suuruses, ja neile, kes on õigustatud saama perekonna-abiraha — lisaks perekonna-abiraha ühe kuu määral, missugused summad välja makstakse kahes osas, Vabariigi Valitsuse poolt kindlaksmääratud tähtpäeval.

Märkus 1. Lisatasu, mis suurem ei ole, kui 3.000 marka, makstakse välja korraga ühes perekonna-abirahaga.

Märkus 2. Perekonna-abiraha makstakse ka adopteeritud laste pealt.

A. Veiler (töer): Ma kordan uuesti seda ettepanekut, mis ma II lugemisel tegin, ja arvan, et nüüd asunikud eriti selle ettepaneku poolt hääletavad, sest esmalt unustasin ma nimetamata, et peale rööpaseadja on madala palga saajate hulgas ka asunikud, kes tegelikult maad harivad. See parandus käib veel riigi metsavahtide ja teiste väikepalgaliste

kohta. Teen ettepaneku, § 1. täiendada järgmiselt: pärast sõnu „ühekordse kuupalga suuruses“ lugeda „kuid mitte üle 13.000 marga ja mitte alla 3.000 marga“.

A. Sprenk (tp): Esitan § 1. kohta järgmise ettepaneku: „Kõigile riigiteenijaile, õpetajaile, koolinõunikudele ja töölisele, kes riigikassast palka saavad, maksetakse ühekordne palgalisa kuupalga suuruses, alammäärana 5.000 marka, kuid mitte üle 12.000 marga, ja neile, kes on õigustatud saama perekonna-abiraha, lisaks perekonna-abiraha ühe kuu määral“. Ühes sellega koputan asunikudele südame peale, et needsamad töölised võitsid teile vabaduse, keda teie nüüd ilma toetuseta jätta tahate. Ja muidugi, teie olete linna asunikud ja teie ei tunne seda, et peate rehkenud nende asunikudega, kes maal on. (Põl-lutööminister O. Köster: Meil on liini mehi 9 meest rühmas.) Kui ei oleks revolutsiooni olnud, siis ei oleks ka töölised pidanud oma rinnaga võitlema. (Vahelhüüde keskelt: Kas Teie 1. detsembrist ka tegite?)

Juhataja R. Penno: Rkl. Sprenk'i ettepanek läheb kaugemale, kui see ettepanek, mille ta tegi II lugemisel. Nii ei saa ma seda ettepanekut hääletamisele panna. Jääb järele rkl. Veiler'i parandus-ettepanek. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtava enamusega tagasi lükatud. (Hüüded: Ära lugeda!) Nõutakse hääle lugemist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 36 häält, vastu 39 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Palun sedelid välja jagada. (Hääletatakse.)

Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on antud 38 häält, vastu 44 häält, erapooletuid 1, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 1 hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 vastu võetud.

Aruandja E. Sulg kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu § 2.

§ 2. Eelmises paragrahvis nimetatud palgalisa kaetakse riigi 1926./27. a. palga- ja ametnikkude ja teenijate toetuskreidi arvel.

Aruandja E. Sulg (loeb):

§ 3. Käesoleva seaduse alla ei kuulu välisesitused ja Riigikogu liikmed.

A. Sprenk (tp): § 3 muudetakse järgmiselt: „Käesoleva seaduse alla ei kuulu välisesitused, Riigikogu liikmed, Riigikogu esi-

mees ja Vabariigi Valitsus". Põhjendan seda ettepanekut seega, et seni on palju räägitud kokkuvõtmisest, ning selles mõttes teen ka selle ettepaneku.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Spreng'i ettepanek on järgmine: „Käesoleva seaduse alla ei kuulu välisesindused, Riigikogu liikmed, Riigikogu esimees ja Vabariigi Valitsus“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 3 hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3 vastu võetud.

Aruandja **E. Sulg** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu § 4.

§ 4. Käesolev seadus hakkab maksma tema vastuvõtmisega.

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **E. Sulg**: Kuna käesolev seaduseelnõu on II ja III lugemise vahel redaktsiooni komisjoni liikmete poolt läbi vaadatud, teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

5. Riigi 1926. Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkman kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu seaduseelnõu pealkiri.

Riigi 1926./27. a. lisaeelarve nr. 1.

Aruandja **K. Tonkman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega vähendamise osas rahaministeeriumi, siseministeeriumi, teedeministeeriumi ja töö-hoolekandeministeeriumi korralised kulud.

I o s a.

Vähendamine.

Korralised kulud.

Rahaministeerium.

Peatükk III.

Otsekoheste maksude peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 8. Kantsleikulud	500.000.—
Keskasutus	500.000.—
Otsekoheste maksude peavalitsus	500.000.—
Rahaministeerium	500.000.—

Siseministeerium.

Peatükk I.

Administratiiv-osakond.

§ 15. Kultuuriline toetus	125.000.—
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	50.000.—
§ 90. Segakulud	30.000.—
Administratiiv-osakond.	205.000.—
Siseministeerium	205.000.—

Teedeministeerium.

Peatükk IV.

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus.

B. Asutused kohtadel.

§ 9. Majapidamine	863.100.—
Asutused kohtadel	863.100.—
Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus	863.100.—
Teedeministeerium	863.100.—

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk IV.

Tervishoiu peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	91.800.—
Keskasutus	91.800.—
Tervishoiu peavalitsus	91.800.—
Töö-hoolekandeministeerium	91.800.—

Aruandja K. Tonkman kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu vähendamise osas riigivõlad.

Riigi võlad.

§ 27. Riigi võlgade ja protsentide tasumine	171.642.000.—
Riigi võlad	<u>171.642.000.—</u>
Kokku korralised kulud	<u>173.301.900.—</u>
Kokku kulude vähendamine	173.301.900.—

Aruandja K. Tonkman kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega suurendamise osas Riigikogu, Riigivanema ja riigikantselei, riigikontrolli, rahaministeeriumi, kaubandus-tööstusministeeriumi, haridusministeeriumi, kohtuministeeriumi, siseministeeriumi, sõjaministeeriumi, põllutöökaministeeriumi, teedeministeeriumi, välisministeeriumi ja töö-hoolekandeministeeriumi korralised kulud.

II osa.

Suurendamine.

Korralised kulud.

Peatükk I.

Riigikogu.

§ 1. Palgad	2.487.600.—
Riigikogu	<u>2.487.600.—</u>

Peatükk II.

Kantselei.

§ 1. Palgad	524.100.—
§ 9. Majapidamine	28.100.—
§ 10. Sõidukulud	5.500.—
Kantselei	<u>557.700.—</u>
Riigikogu	<u>3.045.300.—</u>

Riigivanem ja riigikantselei.

I jagu.

Peatükk I.

Riigivanem.

§ 1. Palgad	69.700.—
§ 9. Majapidamine	14.500.—
§ 10. Sõidukulud	14.500.—
Riigivanem	<u>98.700.—</u>

II jagu.

Peatükk I.

Riigikantselei.

§ 1. Palgad	132.700.—
§ 9. Majapidamine	6.800.—
Riigikantselei	<u>139.500.—</u>

Peatükk II.

Riigiraamatukogu.

§ 1. Palgad	16.300.—
Riigiraamatukogu	<u>16.300.—</u>

Peatükk III.

Riigiarhiiv.

§ 1. Palgad	62.800.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	30.000.—
§ 9. Majapidamine	5.000.—
Riigiarhiiv	<u>97.800.—</u>

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

§ 1. Palgad	377.800.—
§ 9. Majapidamine	7.100.—
Riigi statistika keskbüroo	<u>384.900.—</u>
Riigivanem ja riigikantselei	737.200.—

Riigikontroll.

§ 1. Palgad	2.085.200.—
§ 9. Majapidamine	18.100.—
Riigikontroll	<u>2.103.300.—</u>

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	194.300.—
§ 9. Majapidamine	3.400.—
Keskasutus	<u>197.700.—</u>

Peatükk II.

Riigikassa.

§ 1. Palgad	499.800.—
§ 9. Majapidamine	14.800.—
§ 40. Kodifikatsioon ja kirjastamine	300.000.—
Riigikassa	<u>814.600.—</u>

Peatükk III.

Otsekoheste maksude peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	408.600.—
Keskasutus	408.600.—

B. Riigi kinnisvarade maksuamet.

§ 1. Palgad	116.200.—
Riigi kinnisvarade maksuamet	116.200.—

C. Iseäraline tulu- ja ärimaksu komitee.

§ 1. Palgad	53.500.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	10.400.—
§ 9. Majapidamine	3.400.—
Iseäraline tulu- ja ärimaksu komitee	67.300.—

D. Maksujaoskonnad.

§ 1. Palgad	1.280.000.—
§ 9. Majapidamine	3.200.—
Maksujaoskonnad	1.283.200.—
Otsekoheste maksude peavalitsus	1.875.300.—

Peatükk IV.

Aktsiisi peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	325.200.—
§ 9. Majapidamine	12.400.—
Keskasutus	337.600.—

B. Aktsiisi ringkonnad.

§ 1. Palgad	1.035.700.—
§ 9. Majapidamine	15.700.—
Aktsiisi ringkonnad	1.051.400.—

C. Piirituse monopol.

§ 1. Palgad	260.000.—
§ 9. Majapidamine	12.100.—
§ 11. Veokulud	5.300.—
§ 26. Piirituse monopoli erikulud	22.000.000.—
Piirituse monopol	22.277.400.—
Aktsiisi peavalitsus	23.666.400.—

Peatükk V.

Tolli peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	44.900.—
§ 9. Majapidamine	3.400.—
Keskasutus	48.300.—

B. Tallinna peatolliamet.

§ 1. Palgad	1.622.000.—
§ 9. Majapidamine	31.600.—
§ 14. Hoonete remont	1.016.000.—
Tallinna peatolliamet	2.669.600.—

C. Tolliametid.

§ 1. Palgad	653.500.—
Tolliametid	653.500.—
Tolli peavalitsus	3.371.400.—

Peatükk VI.

Kinnisvarade hindamisamet.

§ 1. Palgad	1.065.400.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	200.000.—
§ 9. Majapidamine	6.800.—
Kinnisvarade hindamisamet	1.272.200.—
Rahaministeerium	31.197.600.—

Kaubandus-tööstusministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	167.700.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	4.000.—
§ 9. Majapidamine	21.800.—
Keskasutus	193.500.—

Peatükk II.

Kaubandusosakond.

§ 1. Palgad	193.900.—
Kaubandusosakond	193.900.—

Peatükk III.

Tööstusosakond.

§ 1. Palgad	221.700.—
Tööstusosakond	221.700.—
Kaubandus-tööstusministeerium	609.100.—

Haridusministeerium.**Peatükk I.****Keskasutus.**

§ 1. Palgad	142.800.—
Keskasutus	142.800.—

Peatükk II.**Majandusosakond.**

§ 1. Palgad	102.400.—
§ 9. Majapidamine	9.700.—
Majandusosakond	112.100.—

Peatükk III.**Kooliosakond.****A. Keskasutus.**

§ 1. Palgad	124.200.—
Keskasutus	124.200.—

B. Riigikoolid.

§ 1. Palgad	3.461.600.—
§ 9. Majapidamine	289.400.—
§ 12. Vallasvara	583.000.—
Riigikoolid	4.334.000.—

C. Avalikud ja erakoolid.

§ 1. Palgad	25.083.900.—
Avalikud ja erakoolid	25.083.900.—
Kooliosakond	29.542.100.—

Peatükk IV.**Teaduse- ja kunstiosakond.****A. Keskasutus.**

§ 1. Palgad	39.700.—
Keskasutus	39.700.—

B. Tartu ülikool.

§ 1. Palgad	5.000.400.—
§ 9. Majapidamine	241.300.—
Tartu ülikool	5.241.700.—

C. Tallinna tehnikum.

§ 1. Palgad	681.400.—
§ 9. Majapidamine	18.100.—
Tallinna tehnikum	699.500.—

D. Keskarhiiv.

§ 1. Palgad	133.800.—
§ 9. Majapidamine	13.100.—
Keskarhiiv	146.900.—

Teaduse- ja kunstiosakond	6.127.800.—
----------------------------------	--------------------

Peatükk V.**Rahvusekretärid.**

§ 1. Palgad	36.000.—
Rahvusekretärid	36.000.—
Haridusministeerium	35.960.800.—

Kohtuministeerium.**Peatükk I.****Keskasutus.**

§ 1. Palgad	348.800.—
§ 9. Majapidamine	3.400.—
Keskasutus	352.200.—

Peatükk II.**Kohtud.****A. Riigikohus.**

§ 1. Palgad	666.700.—
§ 9. Majapidamine	4.000.—
Riigikohus	670.700.—

B. Kohtupalat.

§ 1. Palgad	697.600.—
Kohtupalat	697.600.—

C. Rahukogud.

§ 1. Palgad	5.718.000.—
§ 9. Majapidamine	174.000.—
Rahukogud	5.892.000.—
Kohtud	7.260.300.—

Peatükk III.**Prokuratuur.**

§ 1. Palgad	1.097.000.—
§ 9. Majapidamine	6.000.—
Prokuratuur	1.103.000.—

Peatükk IV.**Vangimajad.****A. Vangimajad.**

§ 1. Palgad	3.370.000.—
§ 11. Veokulud	23.500.—
Vangimajad	3.393.500.—

B. Harku alaealiste kurjategijate kolonii.

§ 1. Palgad	245.000.—
§ 9. Majapidamine	9.100.—
Harku alaealiste kurjategijate kolonii	254.100.—

Vangimajad	3.647.600.—
-------------------	--------------------

Kohtuministeerium	12.363.100.—
--------------------------	---------------------

Siseministeerium.

Peatükk I.

Administratiiv-osakond.

§ 1. Palgad	452.200.—
§ 7. Juriidiline abi ja kohtukulud	197.700.—
§ 8. Kantseleikulud	3.838.000.—
§ 9. Majapidamine	24.700.—
§ 10. Sõidukulud	4.600.—
§ 11. Veokulud	250.000.—
§ 12. Vallasvara	65.000.—
§ 74. Rahvapargid ja -platsid	44.400.—
Administratiiv-osakond	<u>4.876.600.—</u>

Peatükk II.

Politsei osakond.

§ 1. Palgad	12.944.400.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	1.000.000.—
§ 9. Majapidamine	179.600.—
§ 10. Sõidukulud	27.000.—
§ 11. Veokulud	6.800.—
Politsei osakond	<u>14.157.800.—</u>

Peatükk III.

Piirivalve valitsus.

§ 1. Palgad	3.193.500.—
Piirivalve valitsus	<u>3.193.500.—</u>
Siseministeerium	<u>22.227.900.—</u>

Sõjaministeerium.

§ 1. Palgad	29.588.000.—
Sõjaministeerium	<u>29.588.000.—</u>

Põllumajandusministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	202.300.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	500.000.—
§ 9. Majapidamine	29.000.—
Keskasutus	<u>731.300.—</u>

Peatükk II.

Maakorralduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	2.529.200.—
Keskasutus	<u>2.529.200.—</u>

B. Asutused kohtadel.

§ 1. Palgad	1.169.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	155.000.—
§ 9. Majapidamine	35.000.—
Asutused kohtadel	<u>1.359.000.—</u>
Maakorralduse peavalitsus	<u>3.888.200.—</u>

Peatükk III.

Põllumajanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	225.000.—
§ 9. Majapidamine	4.000.—
Keskasutus	<u>229.000.—</u>

B. Riigi seemne-kontrolljaam.

§ 1. Palgad	39.200.—
§ 9. Majapidamine	4.000.—
Riigi seemne-kontrolljaam	<u>43.200.—</u>

C. Riigi põllutöö-katsejaam.

§ 1. Palgad	25.200.—
Riigi põllutöö-katsejaam	<u>25.200.—</u>

D. Tütarlaste põllutöö- ja majapidamiskool.

§ 1. Palgad	69.100.—
Tütarlaste põllutöö- ja majapidamiskool	<u>69.100.—</u>

E. Kuremaa karjakasvatuskool.

§ 1. Palgad	79.000.—
Kuremaa karjakasvatuskool	<u>79.000.—</u>

F. Kuusiku karjakasvatuskool.

§ 1. Palgad	15.300.—
Kuusiku karjakasvatuskool	<u>15.300.—</u>
Põllumajanduse peavalitsus	<u>460.800.—</u>

Peatükk IV.

Loomatervishoiu peavalitsus.

§ 1. Palgad	415.200.—
Loomatervishoiu peavalitsus	<u>415.200.—</u>

Peatükk V.

Metsade peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	685.800.—
§ 9. Majapidamine	8.000.—
Keskasutus	<u>693.800.—</u>

B. Asutused kohtadel.

§ 1. Palgad	6.625.000.—
§ 14. Hoonete remont	42.200.—
§ 66. Metsaasjandus	500.000.—
Asutused kohtadel	<u>7.167.200.—</u>

C. Metsakool.

§ 1. Palgad	38.100.—
Metsakool	<u>38.100.—</u>
Metsade peavalitsus	<u>7.899.100.—</u>
Põllutöoministeerium	13.394.600.—

Teedeministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	483.200.—
§ 9. Majapidamine	15.100.—
§ 29. Loodusvarade uurimine	27.500.—
Keskasutus	<u>525.800.—</u>

Peatükk II.

Riigi raudteevalitsus.

§ 1. Palgad	19.100.000.—
§ 9. Majapidamine	150.000.—
§ 67. Rongide liikumine ja kaubavedu	400.000.—
§ 69. Teede ja raudtee-ehituste korrashoid	300.000.—
§ 70. Varustuse talitus	342.300.—
§ 71. Abiettevõtete kulud	600.000.—
Riigi raudteevalitsus	<u>20.892.300.—</u>

Peatükk III.

Pärnu-Tallinna kitsarööpalise raudteevalitsus.

§ 1. Palgad	6.510.000.—
§ 9. Majapidamine	20.000.—
§ 67. Rongide liikumine ja kaubavedu	130.000.—
§ 70. Varustuse talitus	40.000.—
Pärnu-Tallinna kitsarööpalise raudtee valitsus	<u>6.700.000.—</u>

Peatükk IV.

Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	730.000.—
§ 9. Majapidamine	37.000.—
§ 72. Telegrahvi ja telefoni korrashoid	17.100.—
Keskasutus	<u>784.100.—</u>

B. Asutused kohtadel.

§ 1. Palgad	9.650.000.—
§ 9. Majapidamine	50.000.—
§ 11. Veokulud	42.700.—
§ 14. Hoonete remont	876.600.—

Asutused kohtadel 10.619.300.—Posti-telegrahvi-telefoni peavalitsus 11.403.400.—

Peatükk V.

Mereasjanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	284.600.—
§ 9. Majapidamine	16.000.—
Keskasutus	<u>300.600.—</u>

B. Sadamad ja nende ujuvad abinõud.

§ 1. Palgad	974.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	400.000.—
§ 9. Majapidamine	8.000.—
§ 76. Sadamasildade korrashoid	3.000.—
§ 79. Ujuvate abinõude, päästejaamade, tuletornide ja elektrikraanade remont	44.600.—

Sadamad ja nende ujuvad abinõud 1.429.600.—

C. Ehitusosakond.

§ 1. Palgad	173.000.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	24.600.—
§ 9. Majapidamine	3.400.—

Ehitusosakond 201.000.—

D. Süvendustööd.

§ 1. Palgad	3.850.300.—
§ 77. Ujuvate abinõude, tuletornide ja elektrikraanade varustus	10.689.000.—

Süvendustööd 14.539.300.—

E. Tuletornide osakond.

§ 1. Palgad	933.600.—
§ 9. Majapidamine	3.400.—
§ 79. Ujuvate abinõude, päästejaamade, tuletornide ja elektrikraanade remont	12.700.—

Tuletornide osakond 949.700.—

F. Varustusjaoskond.

§ 1. Palgad	85.100.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	103.900.—
§ 9. Majapidamine	5.500.—
Varustusjaoskond	194.500.—

G. Elektrikraanad.

§ 1. Palgad	58.900.—
§ 79. Ujuvate abinõude, päästejaamade, tuletornide ja elektrikraanade remont	3.500.—
Elektrikraanad	62.400.—
Mereasjanduse peavalitsus	17.677.100.—
T e e d e m i n i s t e e r i u m	57.198.600.—

Välisministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	462.800.—
§ 9. Majapidamine	28.800.—
§ 10. Sõidukulud	8.100.—
Keskasutus	499.700.—

Peatükk II.

Välisesitus.

A. Üldised kulud.

§ 82. Informatsioon	9.900.—
Üldised kulud	9.900.—
Välisesitus	9.900.—
Välisministeerium	509.600.—

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk I.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	171.300.—
§ 3. Ametnikkude ja teenijate toetus	23.000.—
§ 9. Majapidamine	11.400.—
§ 44. Autasud ja ergutusrahad	75.000.—
Keskasutus	280.700.—

Peatükk II.

Hoolekande osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	160.600.—
§ 9. Majapidamine	7.500.—
§ 87. Pension	6.000.000.—
Keskasutus	6.168.100.—

B. Lastevarjupaigad.

§ 1. Palgad	469.700.—
§ 9. Majapidamine	267.900.—
§ 64. Põllumajanduslikud kulud	16.300.—
Lastevarjupaigad	753.900.—

C. Mitmesugused hoolekandeaasutused.

§ 1. Palgad	359.000.—
§ 9. Majapidamine	143.000.—
§ 64. Põllumajanduslikud kulud	48.400.—
Mitmesugused hoolekandeaasutused	550.400.—
Hoolekande osakond	7.472.400.—

Peatükk III.

Töökaitse osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	86.600.—
Keskasutus	86.600.—

B. Töökaitse jaoskonnad.

§ 1. Palgad	187.300.—
Töökaitse jaoskonnad	187.300.—
Töökaitse osakond	273.900.—

Peatükk IV.

Tervishoiu peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	232.400.—
Keskasutus	232.400.—

B. Leprosooriumid.

§ 1. Palgad	78.000.—
§ 9. Majapidamine	23.700.—
§ 64. Põllumajanduslikud kulud	13.600.—
Leprosooriumid	115.300.—

C. Tervishoiu asutused ja varjupaigad.

§ 1. Palgad	258.500.—
§ 9. Majapidamine	87.200.—
§ 49. Haigete ülevalpidamine	5.000.—
§ 64. Põllumajanduslikud kulud	35.000.—
Tervishoiu asutused ja varjupaigad	385.700.—
Tervishoiu peavalitsus	733.400.—
Töö-hoolekandeministeerium	8.760.400.—
Kokku korralised kulud	217.695.500.—

Aruandja K. Tonkmann kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega suurendamise osas Riigivanema ja riigikantselei, rahaministeeriumi, haridusministeeriumi, põllutööministeeriumi, teedeministeeriumi ja töö-hoolekandeministeeriumi erakorralised kulud.

Erakorralised kulud.

A. Riigi-keskasutuste kulud.

Riigivanem ja riigikantselei.

II jagu.

Peatükk I.

Riigikantselei.

§ 1. Autasud tasuta maasajatele	4.000.000.—
Riigikantselei	4.000.000.—
Riigivanem ja riigikantselei	4.000.000.—

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2. Toetus omavalitsustele vastutasuks viinamüügi seaduse muutmise puhul ärajäänud toetussummale	13.000.000.—
Keskasutus	13.000.000.—
Rahaministeerium	13.000.000.—

Haridusministeerium.

Peatükk II.

Majandusosakond.

§ 2. Toetus piiriäärsete maa- de kultuuri edendamiseks	1.000.000.—
Majandusosakond	1.000.000.—
Haridusministeerium	1.000.000.—

Põllutööministeerium.

Peatükk II.

Maakorralduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 2. Maaseadusega võõrandatud maadel ingrosseeritud võlgade protsendid, kustutamiseks ja muudeks kuludeks	5.000.000.—
§ 3. Maade ostmiseks	1.380.000.—
Keskasutus	6.380.000.—
Maakorralduse peavalitsus	6.380.000.—
Põllutööministeerium	6.380.000.—

Teedeministeerium.

Peatükk V.

Mereasjanduse peavalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Hoonete ehitamine	690.000.—
§ 8. Jäämurdja „Svjatogori“ rentimine	2.243.400.—
§ 9. Filsandi tuletorni valgustuse üleviimine atsetileen gaasi peale	2.340.000.—
Keskasutus	5.273.400.—
Mereasjanduse peavalitsus	5.273.400.—
Teedeministeerium	5.273.400.—

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk II.

Hoolekande osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Toetus Eesti Punase Risti peavalitsusele	1.500.000.—
§ 2. Toetus vigastatud sõjameeste ühisusele	1.000.000.—
§ 3. Toetus kindral Laidoner'i nimelise invaliidide kapitalile	500.000.—
Keskasutus	3.000.000.—
Hoolekande osakond	3.000.000.—
Töö-hoolekandeministeerium	3.000.000.—
Kokku riigi-keskasutuste kulud	32.653.400.—

Aruandja K. Tonkman kannab ette ja eraldi hääletamisel

võetakse vastu nähtava enamusega suurendamise osas rahaministeeriumi ja töö-hoolekandeministeeriumi operatsiooni fondid.

B. Operatsiooni fondid.

Rahaministeerium.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 5. Eesti maapanga pantlehtede muretsemine	25.000.000.—
Keskasutus	25.000.000.—
Rahaministeerium	25.000.000.—

Töö-hoolekandeministeerium.

Peatükk II.

Hoolekande osakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Laen Tiheda küla tuleõnnetutele	1.670.000.—
Keskasutus	1.670.000.—
Hoolekande osakond	1.670.000.—
Töö-hoolekandeministeerium	1.670.000.—
Kokku operatsiooni fondid	26.670.000.—
Kokku erakorralised kulud	59.323.400.—
Kokku kulude suurendamine	277.018.900.—
Kulude vähendamine	173.301.900.—
Kulude absoluutne suurendamine	103.717.000.—

Aruandja **K. Tonkman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega tulude suurendamine ja lisaeelarvelõpulause.

Tulud.

Suurendamine.

Korralised tulud.

Riigimonopolid.

Peatükk XII.

Piirituse monopol.

§ 5. Mitmesugused tulud	26.008.000.—
Piirituse monopol	26.008.000.—
Riigi monopolid	26.008.000.—

Peatükk XV.

Raudteed.

§ 1. Sõidupiletid	62.000.000.—
§ 3. Kaubavedu	15.709.000.—
Raudteed	77.709.000.—
Kokku korralised tulud	103.717.000.—
Tulude absoluutne suurendamine	103.717.000.—

Käesolev lisaeelarve nr. 1 hakkab maksuma tema avaldamisega „Riigi Teatajas“.

Juhataja **R. Penno**: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Johanson'il.

L. Johanson (stp): Praegune valitsus on Riigivanema suu läbi siit kõnetoolilt teatanud, et ta ühe suure osa rahva soovidega ei taha arvestada, ja on kuulutanud enese vaenujalale Eesti töolistega, nende inimestega, kes oma isiklikust tööjõust elavad. Et praegune valitsus on teatud kihi valitsus, seda näitab ta lühikese valitsemise ajalugu, nii näiteks puudutati juba praeguse valitsuse tegevust Narvas. Valitsus on seisukoha võtnud ka selle vastu, et ei tule ühekordset tasu anda asutustes nendele teenijatele ja töölistele, kes ei kuulu riigiteenijate mõiste alla. Terve rida nähtusi on ilmsiks tulnud, mis tõendavad, et tõesti praegune valitsus on teatud kihi valitsus. Sellepärast ei saa temale tarvilikku usaldust avaldada ja ei saa ka temale usaldada neid summasid, mille kohta riigi lisaeelarve täna vastu võeti. Need on põhjused, mispärast Eesti sotsialistlik tööliste partei III lugemisel eelarve vastu hääletab. Lühidalt kokkuvõte: praegusele valitsusele mitte üks penn!

Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on lisaeelarve nr. 1 lõpuhääletamisel vastu võetud. (Hüüded: Ära lugeda!) Nõutakse häälte lugemist. (Hääletatakse.) Poolt on 42, vastu 24 häält, — seega on riigi 1926./27. aasta lisaeelarve nr. 1 lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **K. Tonkman**: Teen ettepaneku, vastu võtta riigi 1926./27. aasta lisaeelarve nr. 1 redaktsiooni komisjoni andmata.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

6. Sooviavaldus Aruandja **K. Tonkriigi 1926./27. a. man:** Rahaasjanduse lisaelarve nr. 1 komisjon esitab Riigikogule vastuvõtmiseks järgmise sooviavalduse:

„Riigikogu avaldab soovi, et riigi raudteevalitsuse Tapa saeveski kiires korras likvideeritaks“.

See sooviavaldus on sellepärast esitatud, et 1924. a. elarve arutamise puhul tulid elarvekomisjoni teated, et Tapa saeveski väga halvasti töötavat. (Vahel hüüepahemalt poolt: See on sissejuhatuse.) Teie ju küsisite, mispärast. Seda teada saades läks elarvekomisjon koha peale vaatama, kus selgus tõesti, et nimetatud saeveski oli halvasti töötanud, halba materjali välja saatnud, palke ära lasknud mädaneda jne. Seda arvesse võttes kärpis elarvekomisjon selle osa raudteevalitsusele nõutud krediidist, mis Tapa saeveskisse puutus, maha, ja Riigikogu võttis elarve komisjoni poolt esitatud kujul vastu. Kuid raudteevalitsus ei likvideerinud saeveskit, vaid esines uue ettepanekuga teedeministrile, kus veski uuesti avatuks tunnistati. Käesoleva lisaelarve arutamise puhul tõusis rahaasjanduse komisjonis küsimus uuesti üles ja eelpoolnimetatud motiividel esitab rahaasjanduse komisjon Riigikogule sooviavalduse, et Tapa saeveski likvideeritaks.

Juhataja **R. Penno:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sooviavaldus vastu võetud.

7. Riigikogu istungjärgule Abisekretär **O. Liigand:** Arvesse võttes vanematekogu arvamist teen juhatusel liikmena ettepaneku, vastu võtta järgmine otsus: Riigikogu otsustab:

1) lõpetada käesoleva koosolekuga Riigikogu

esimene istungjärg ja 2) vaheajal kuni järgmise istungjärguni võimaldada töötamine riigikaitse ja väliskomisjonile.

Rahaasjanduse komisjoni esimees **J. Laidoner:** Arvesse võttes, et Riigikogu juhatusel poolt on antud rahaasjanduse komisjoni riigiasutuste koosseisude seadus, mis peaks maksma hakkama 1. novembril, ja arvesse võttes, et selle seaduseelnõu läbiarutamine komisjonis võtab väga palju aega — alamkomisjon on küll oma tööd alanud — ning kui komisjon kokku tuleks ühes Riigikoguga, siis võib kindlasti ette öelda, et see seaduseelnõu 1. novembriks seaduseks muuta ei või — kõike arvesse võttes otsustas rahaasjanduse komisjon paluda Riigikogu, et rahaasjanduse komisjonile võimaldataks tööd alata kaks nädalat enne Riigikogu kokkuastumist, see on 15. septembrist alates.

Juhataja **R. Penno:** Rkl. Laidoner'i poolt on ettepanek tehtud: võimaldada rahaasjanduse komisjonile töötamist, alates 15. septembrist 1926. a. Selle vastu ei vaielda?

Abisekretär **O. Liigand,** kohalt: Juhatusel ei ole vististi selle vastu midagi, ühinen selle ettepanekuga.

Juhataja **R. Penno:** Rkl. Liigand on ühinenud selle ettepanekuga, sellepärast ei tule ta eraldi hääletamisele. Hääletamisele tuleb rkl. Liigand'i ettepanek ühes rahaasjanduse komisjoni esimehe rkl. Laidoner'i täiendusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku, ühtlasi ka I istungjärgu.

Koosolek lõpeb kell 18.40 min.

Algkirjale alla kirjutatud:

Riigikogu abiesimees **R. Penno.**

Abisekretär **J. Piiskar.**